

Сіньова Л. М.

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри трудового права та права соціального забезпечення Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

ЩОДО НАДАННЯ ВІДПУСТКИ ПРИ НАРОДЖЕННІ ДИТИНИ БАТЬКУ ЧИ ІНШИМ РОДИЧАМ

Конституцією України передбачено право кожного громадянина на оплачувану щорічну відпустку. В ст. 45 вказано, що кожен, хто працює, має право на відпочинок. Це право забезпечується наданням днів щотижневого відпочинку, а також оплачуваної щорічної відпустки, встановленням скороченого робочого дня щодо окремих професій і виробництв, скороченої тривалості роботи у нічний час. Також зазначена максимальна тривалість робочого часу, мінімальна тривалість відпочинку та оплачуваної щорічної відпустки, вихідні та святкові дні, а також інші умови здійснення цього права визначаються законом.

Відповідно ст. 24 Загальної декларації прав людини, прийнятій Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року, вказано, що «Кожна людина має право на відпочинок і дозвілля, включаючи право на розумне обмеження робочого дня та на оплачувану періодичну відпустку». Таким чином, право на відпустки гарантоване міжнародними та національними правовими актами.

Законом України «Про відпустки» № 504/96-ВР від 15 листопада 1996 року встановлені державні гарантії права на відпустки працівників, визначені умови, тривалість і порядок надання їх працівникам для відновлення працездатності, зміцнення здоров'я, а також для виховання дітей, задоволення власних життєво важливих потреб та інтересів, всебічного розвитку особи.

Право на відпустки мають громадяни України, які перебувають у трудових відносинах з підприємствами, установами, організаціями

незалежно від форм власності, виду діяльності та галузевої належності, а також працюють за трудовим договором у фізичної особи. Іноземці та особи без громадянства, які працюють в Україні, мають право на відпустки нарівні з громадянами України. Право на відпустки забезпечується: гарантованим наданням відпустки визначеної тривалості із збереженням на її період місця роботи (посади), заробітної плати (допомоги) у випадках, передбачених цим Законом; заборонаю заміни відпустки грошовою компенсацією, крім випадків, передбачених ст. 24 зазначеного Закону.

Трудова відпустка – це встановлене законом, колективними або трудовими договорами тимчасове вивільнення роботодавцем працівника від виконання трудових обов'язків (обов'язків члена виборного профспілкового органу), тобто щорічна та додаткова трудова відпустка встановленої тривалості, яка надається працівникові роботодавцем та обчислюється в календарних днях відпочинку, що здійснюється з гарантованою виплатою середньої заробітної плати, а також виплатою працівникові у випадках, передбачених законодавством, колективним чи трудовим договором, матеріальної допомоги на оздоровлення зі збереженням на період відпустки місця роботи (посади) й умов праці, порядок та умови надання якої передбачено законодавством [1, с. 132].

Відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення рівних можливостей матері та батька у догляді за дитиною» № 1401-IX від 15 квітня 2021 року до Розділу IV Соціальні відпустки була додана ст. 19–1 про відпустку при народженні дитини, де зазначено, що одноразова оплачувана відпустка при народженні дитини тривалістю до 14 календарних днів (без урахування святкових і неробочих днів) надається не пізніше трьох місяців з дня народження дитини таким працівникам: 1) чоловіку, дружина якого народила дитину; 2) батьку дитини, який не перебуває у зареєстрованому шлюбі з матір'ю дитини, за умови що вони спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки; 3) бабі або діду, або іншому повнолітньому родичу дитини, які фактично здійснюють догляд за

дитиною, мати чи батько якої є одинокою матір'ю (одиноким батьком). Відпустка при народженні дитини надається лише одній з осіб, зазначених у частині першій цієї статті. Тривалість відпустки при народженні дитини визначається працівником у заяві про її надання з урахуванням вимог, встановлених абзацом першим частини першої цієї статті. Відпустка при народженні дитини надається власником або уповноваженим ним органом особам, зазначеним у пунктах 1–3 частини першої цієї статті, на підставі письмової заяви відповідної особи.

Особа, яка отримала відпустку при народженні дитини, зобов'язана надати власнику або уповноваженому ним органу копії документа, необхідного для державної реєстрації народження дитини, або свідоцтва про народження дитини протягом 30 календарних днів з дня виходу в таку відпустку. Порядок надання відпустки при народженні дитини встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Постановою КМ України № 693 від 7 липня 2021 р. «Про затвердження Порядку надання відпустки при народженні дитини» був визначений механізм та умови надання одноразової оплачуваної відпустки при народженні дитини. Наведені терміни вживаються стосовно дитини, у зв'язку з народженням якої надається така відпустка.

Одинока мати – мати, у актовому записі про народження дитини якої відомості про чоловіка як батька дитини внесені в установленому порядку за її вказівкою; мати дитини, батько якої помер, відповідно до рішення суду позбавлений батьківських прав, визнаний безвісно відсутнім або оголошений померлим, якщо ця дитина не була усиновлена іншим чоловіком.

Одинокий батько – батько дитини, матір якої померла, відповідно до рішення суду позбавлена батьківських прав, визнана безвісно відсутньою або оголошена померлою, якщо ця дитина не була усиновлена іншою жінкою.

Інший повнолітній родич дитини – повнолітній рідний брат або сестра.

Зазначена відпустка повинна бути використана працівником не пізніше 104-го дня з дня народження дитини і не підлягає грошовій компенсації та поділу на частини.

Таким чином, державою усунені законодавчі прогалини, які обмежували права батька та інших родичів на одноразову оплачувану відпустку при народженні дитини. Отже, трудове законодавство України спрямоване на захист прав працівників при народженні дитини.

Список використаних джерел:

1. Бойко І.В., Бойко О. І. *Поняття та види трудових відпусток в Україні* *Науковий вісник публічного та приватного права* Випуск 2, том 1, 2019 С. 126–133 URL: http://nvppp.in.ua/vip/2019/2/tom_1/22.pdf (дата звернення 20.05.2023)